

[illegible]

[illegible]

יצירת הספרות העברית החדשה היא אחת החופעות המפתיעות. לא אדבר בהשכלה ולא במשכילים שהיו קטנים מן ההשכלה ולא ירדו לסוף דעתה, אלא נעשתה להם הלשון העברית חכלית לעצמה, האידיאה העיקרית של התנועה, וזו זכותם. כולם הם אהבו את הלשון העברית וכל כך היו בטוחים בכוחה עד שהטליאו מליצה על=גבי מליצה והאמינו לפי תומם כי משוררים הם ולשון העלגים שבפיהם דברי אלוהים חיים וספריהם המטולאים טלאי על=גבי טלאי מעשה אמן להחפאר. ולא הועילו המבינים המעטים בבקורתם ולא המלעיגים בלעגם. עד שבא מנדלי והחזיר את הגלגל אחורנית: מלשון המקרא שלא היתה שגורה בפי העם ללשון חכמים שהיתה שגורה בפיו. שהרי היה לימוד הגמרא נפרץ והמדרש מצוי, ועל כל פנים חומש ורש"י, רש"י מרובה על חומש. זו היתה מהפיכה גדולה, גדולה בפשטותה הגאונית. אמת, היו כמה משכילים שכתבו מקצת בלשון חכמים, אולם היה זה ארעי, ובעיקר דברי עיון. מה שאין כן מנדלי שהתחיל כותב ספרות יפה בלשון חכמים ועשה הדבר קבע, שיטה ודרך לרבים. ~~X~~מיד עלו בחבורה אחת ביאליק, טשרניחובסקי, שניאור ושאר גדולי הדור, ונוצרה הספרות העברית החדשה ומנדלי בראש כולם, בחינת סיבה ומסובב. ואילמלא הוא לא היה ביאליק אלא מעין ~~XXXX~~ המשך ליל"ג או מעין פרוג עברי, ולא היה טשרניחובסקי מגיע לכתוב את האידיליות שלו, ואנו כולנו היתה עברית אחרת בפינו, שמא בסגנונה של חמדה בן=יהודה או יעבץ. כך זכתה לשון חז"ל, בעצם לשון ארכאית, ונעשתה לשון בני=אדם מן הישוב, לשון מודרנית ולשון ריאליסטית. זה אחד הפרדוקסים ההיסטוריים.

אבל! עדיין על כל המודרניזם ועל כל הריאליזם היתה הספרות העברית החדשה ספרות לשמה, ספרות שהיא מעבר למציאות ולצרכי בני=אדם או למעלה מהם, כביכול, כדעתם של פרוסט ואַנְדְּרֵי ז'יד שסברו כי בבואת החיים בראייתו הסובייקטיבית של האמן גדולה מעיקר החיים כהווייתם. ממילא לא כן היתה דעת הסופרים העברים בימים ההם. אדרבה, היתה הספרות העברית ספרות מהפכנית, לפי שבאה לחקן את המציאות. מכאן הנושא העיקרי שלה ~~X~~ - העם היהודי, השאיפה לגאולה, זה המיתוס של חיינו הפנימיים; מכאן רגש המוסר המהלך בה ורגש האחרייות הגדולה. לכך היתה השפעת ביאליק על העם גדולה מכל משוררי אידיש כולם יחד. הוא נתקבל על כל העם מן הקצה אל הקצה, לרבות אותם שלא הכינו את לשונו, ~~א~~מעין אמירת תהלים על=ידי פשוטי=העם. זה סוד האמת של הספרות העברית, יסוד הבונה שלה בניגוד לכל השפות שהשתמש ~~א~~ בהן העם היהודי אגב נדודיו, מאז הארמית ועד האנגלית בימינו. זו השפעת גומלין סמויה בין הלשון העברית לבין העם לדורותיו המאחדת אותם כלילה שמאחד את האדם עם צבא השמים. זה המאבק שנאבקה הספרות העברית החדשה עם השכחה שהיא נחלת העבר ועם הזמן לשם העתיד לבוא.